

ZIEMIA KŁODZKA

SZCZELINIEC WIELKI

BŁĘDNE SKAŁY

ŚNIEŻNIK

KŁODZKO

TWIERDZA

SREBRNA GÓRA

Autor przewodnika: Marcin Winkiel

Redaktor prowadzący: Łukasz Karolewski

Redakcja: Ilona Turowska

Opieka techniczna: Katarzyna Leja

Skład: DAKA – Studio Graficzne

Projekt graficzny serii: Sabina Suchy

Projekt okładki: Ewa Jarocka; materiały graficzne zostały wykorzystane za zgodą stock.adobe.com

Opracowanie kartograficzne: Jan Leja (mapy i profile tras),
Krzysztof Trojan (mapy okładkowe)

Źródło pochodzenia danych kartograficznych: OpenStreetMap.org

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz Helion SA dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz Helion SA nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Helion SA

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <https://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/begos1>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I

ISBN: 978-83-283-7388-4

Copyright © Helion SA, 2021

• Kup książkę • Poleć książkę • Oceń książkę	• Księgarnia internetowa • Lubię to! • Nasza społeczność

SPIIS TREŚCI

	ZDOBĄDŹ I POZNAJ	8
		14
	ZIEMIA KŁODZKA W PIGUŁCE	16
	GÓRY ZIEMI KŁODZKIEJ	18
	FIZJOGRAFIA	18
	GEOLOGIA	19
	KLIMAT	20
	PRZYRODA ZIEMI KŁODZKIEJ	22
	PRZYGOTOWANIE DO WYCIECZKI	30
	ODZIEŻ I EKWIPUNEK	30
	SZLAKI I SCHRONISKA GÓRSKIE	33
	ZAGROŻENIA	34
	POMOC W GÓRACH	38
	TRASY TREKKINGOWE	39
	GÓRY STOŁOWE	40
	NAJWIĘKSZE ATRAKCJE GÓR STOŁOWYCH	43
	W LESIE SKALNYCH GRZYBÓW	55
	KRAWĘDZIĄ PŁYTY GÓR STOŁOWYCH	63
	GÓRY STOŁOWE ZA MIEDZĄ	71
	GÓRY STOŁOWE MNIEJ ZNANE	81

	GÓRY ORLICKIE I GÓRY BYSTRZYCKIE	90
6	W KRÓLESTWIE KAČENKI I RAMPUŠÁKA	93
7	PRZEZ FORTY I PAŁACE	105
8	NAJWIĘKSZE ATRAKCJE GÓR BYSTRZYCKICH	115
	MASYW ŚNIEŻNIKA	122
9	GÓRY W ZASIĘGU TRZECH MÓRZ	125
10	NA DACH ZIEMI KŁODZKIEJ	133
11	NAJPIĘKNIJSZE WIDOKI MASYWU ŚNIEŻNIKA	145
	GÓRY ŻŁOTE	154
12	WSZYSTKIE NAJWYŻSZE SZCZYTY GÓR ŻŁOTYCH	157
13	ŚLADAMI POLSKIEJ I CZECHOSŁOWACKIEJ OPOZYCJI	165
	GÓRY SOWIE I GÓRY BARDZKIE	176
14	DACH GÓR BARDZKICH	181
15	PO GRZBIECIE GÓR SOWICH	191
	TRASY DODATKOWE	201
	WODOSPADY POŚNY I PASTERKA	202
	MIĘDZY UZDROWISKAMI PRZEZ GÓRY BYSTRZYCKIE	203
	ZE ŻŁOTEGO STOKU DO ŁĄDKA-ZDROJU PRZEZ JAWORNIK	204
	TRZY WIEŻE KOŁO NOWEJ RUDY	205
	NA CZERNICĘ	207
	GŁÓWNY SZLAK SUDECKI IM. DRA MIECZYŚLAWA ORŁOWICZA	208
	EUROPEJSKI SZLAK DŁUGODYSTANSOWY E3	209

	O REGIONIE	211
	HISTORIA ZIEMI KŁODZKIEJ	212
	MIESZKAŃCY I DZIEDZICTWO KULTUROWE	217
	MIASTA UZDROWISKA	218
	ARCHITEKTURA LUDOWA	220
	ZIEMIA KŁODZKA DLA AKTYWNYCH	221
	ATRAKCJE ZIEMI KŁODZKIEJ	225
1	SREBRNA GÓRA	226
2	NOWA RUDA	229
3	BARDO	233
4	KŁODZKO	235
5	POLANICA-ZDRÓJ	242
6	DUSZNIKI-ZDRÓJ	245
7	JAMROZOWA POLANA	251
8	SCHRONISKO POD MUFLONEM	252
9	TORFOWISKO POD ZIELEŃCEM	252
10	KUDOWA-ZDRÓJ	254
11	MUZEUM KULTURY LUDOWEJ POGÓRZA SUDECKIEGO – SKANSEN W PSTRĄŻNEJ	259
12	OGRÓD JAPŃSKI W JARKOWIE	260
13	SZCZYTNA	260
14	WAMBIERZYCE	263
15	ZŁOTY STOK	268
16	MIĘDZYLESIE	270
17	KAMIEŃCZYK	272

18	MIĘDZYGÓRZE	272
19	SANKTUARIUM MARII ŚNIEŻNEJ NA IGLICZNEJ	276
20	ZAPORA NA WILCZCE	276
21	DŁUGOPOLE-ZDRÓJ	277
22	BYSTRZYCA KŁODZKA	278
23	KOŚCIÓŁ WNIEBOWZİĘCIA NMP W NOWEJ BYSTRZYCY	282
24	KOŚCIÓŁ ŚW. ANNY W ZALESIU	282
25	PASTERSKIE SKAŁY W IDZIKOWIE	283
26	PAŁAC W GORZANOWIE	283
27	JASKINIA NIEDŹWIEDZIA	284
28	OŚRODEK CZARNA GÓRA	286
29	STRONIE ŚLĄSKIE	286
30	ŁĄDEK-ZDRÓJ	289
31	KALWARIA NA CIERNIAKU	293
32	JASKINIA RADOCHOWSKA	293
33	ZAMEK NA SKALE W TRZEBIESZOWICACH	294
34	SZCZELINIEC WIELKI	296
35	BŁĘDNE SKAŁY	299
36	PAŁAC NOVÉ MĚSTO NAD METUJÍ	300
37	SKALNE MIASTO ADRŠPACH	302
38	TEPLICKIE SKALNE MIASTO	306
39	ŚCIEŻKA W OBŁOKACH DOLNÍ MORAVA	308
40	PAŁAC W NÁCHODZIE	308
	INFORMACJE PRAKTYCZNE	311
	INDEKS	316

ZDOBĄDŹ I POZNAJ

SZCZELINIEC WIELKI

Najwyższy szczyt Gór Stołowych, oferujący przepiękne widoki i spacer przez ogromne szczeliny skalne. Znajduje się na nim również mnóstwo niesamowitych form skalnych.

BŁĘDNE SKAŁY

Bajkowy labirynt pomiędzy piaskowcowymi skałami. Niektórzy nie wierzą w to, że powstał siłami natury. Przejście przez niego nie jest takie proste, jak mogłoby się wydawać.

ŚNIEŻNIK

Najwyższy szczyt Ziemi Kłodzkiej, wznoszący się na wysokość 1425 m n.p.m. Wejście na niego nie wymaga wcale kondycji alpinisty, a widoki ze szczytu są w stanie wynagrodzić każdy trud.

KŁODZKO

Stolica regionu, malownicze miejsce pełne zabytków, nie bez powodu nazywane „małą Pragą”.

Konieczne należy odwiedzić potężną twierdzę górującą nad miastem.

Kup książkę

Poleć książkę

TWIERDZA SREBRNA GÓRA

Fortyfikacje na szczytach gór wybudowane na rozkaz króla Fryderyka II. Nigdy niezdobyta przez wroga. Atrakcyjna trasa zwiedzania pozwala poczuć atmosferę XVIII w.

BAZYLIKA W WAMBIERZYCACH

Perła barokowej architektury sakralnej Ziemi Kłodzkiej. Od setek lat tysiące pielgrzymów przybywają do słynącej cudami figurki Matki Boskiej.

Kup książkę

Poleć książkę

PAPIERNIA W DUSZNIKACH- ZDROJU

Kto by pomyślał, że papier może być tak interesujący?

Po wizycie w papierni można wysłać list z podróży napisany na własnoręcznie zrobionej kartce.

Kup książkę

JASKINIA NIEDŹWIEDZIA

Święty Mikołaj, Pieczona Gęś czy Chińska Pagoda...

W Jaskini Niedźwiedziej natura nadała szacie naciekowej rozmaite ciekawe kształty.

Poleć książkę

KUDOWA-ZDRÓJ

Uzdrowskowa perła Ziemi Kłodzkiej, oferująca rozrywkę nie tylko kuracjom. Koniecznie trzeba odwiedzić Muzeum Zabawek czy Kaplicę Czaszek.

WIELKA SOWA

Najwyższy szczyt Gór Sowich z wieżą widokową oferującą panoramę prawie całych Sudetów, a zazwyczaj widać stąd nawet zabudowania Wrocławia.

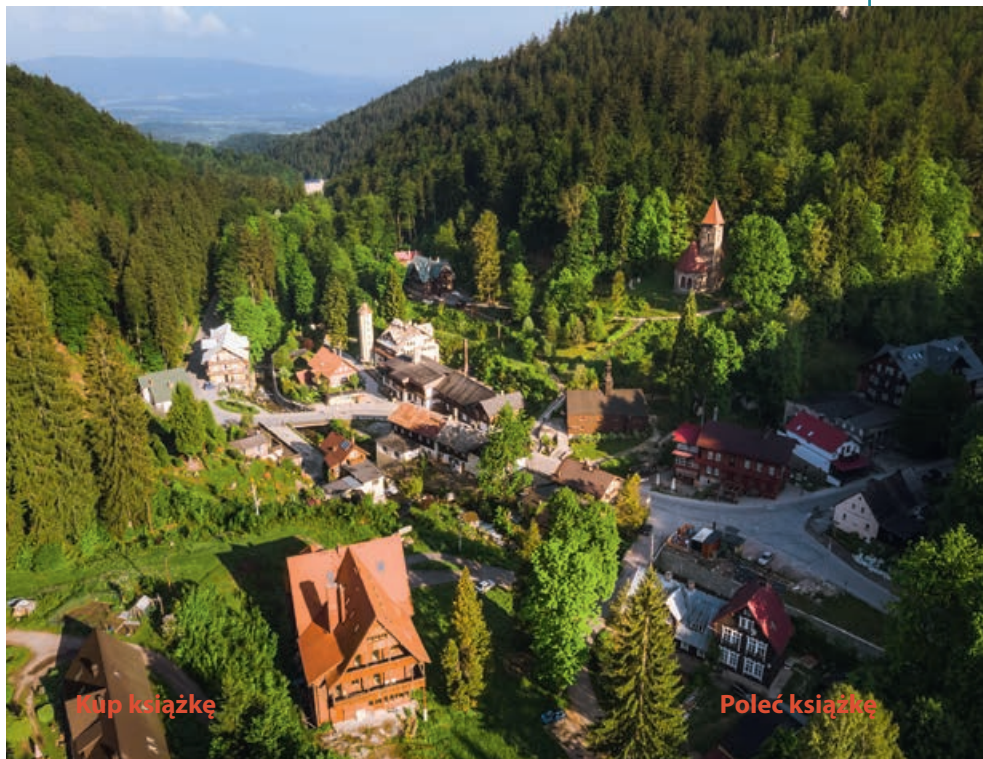
Kup książkę

Poleć książkę

MIĘDZYGÓRZE

„Perła Sudetów”, „kawałek Alp na Ziemi Kłodzkiej” – to tylko niektóre z określeń na tę urokliwą miejscowość, pełną przepięknej drewnianej architektury. Obowiązkowo trzeba zobaczyć Wodospad Wilczki oraz Sanktuarium na Iglicznej.

Kup książkę

Poleć książkę

GÓRY STOŁOWE

Góry Stołowe są bez wątpienia jednym z najbardziej popularnych pasm sudeckich. Położone są w Sudetach Środkowych na obszarze trzech regionów historycznych: Śląska, Ziemi Kłodzkiej i Czech, choć – mówiąc o Górach Stołowych – najczęściej ma się na myśli ich kłodzki obszar, ze Szczelińcem Wielkim i Błędnymi Skałami. To pasmo górskie rozciągnięte na ok. 40 km w linii od okolic Chełmska Śląskiego i Gorzeszowa na północnym zachodzie, do Polanicy-Zdroju na południowo-wschodnim krańcu. Najdalej na północ wysunięty kawałek Gór Stołowych nosi miano Zaworów, jego najwyższym wzniesieniem jest Róg (715 m n.p.m.). W okolicach Gorzeszowa wykształciły się ciekawe formy skalne znane jako Głazy Krasnoludków. Środkowa część Gór Stołowych leży na terenie Republiki Czeskiej, gdzie określa się ją mianem *Braunovská vrchovina*. Po czeskiej stronie znajdują się bardzo popularne miejsca, takie jak skalne miasta koło Teplíc i Adršpachu, góra Ostaš czy kilkukilometrowy masyw Broumowskich Ścian. Najwyższym punktem czeskich Gór Stołowych jest Čáp – 786 m n.p.m. Kłodzka część pasma jest w dużej mierze zbita w ogromnej płycie, z której wyrastają stoliwa najwyższych szczytów – Skalniaka (915 m n.p.m.) i Szczelińca Wielkiego (919 m n.p.m.). Na południu Góry Stołowe łagodnie przechodzą w Pogórze Orlickie, Wzgórze Lewińskie i Obniżenie Dańcowa. Od wschodu pasmo graniczy z Obniżeniem Ścinawki i Kotliną Kłodzką.

Przez Góry Stołowe przebiega Europejski Dział Wodny – zachodnie potoki spływające w stronę Kudowy-Zdroju (Czermnica, Kudowski Potok, Dańcówka) należą do zlewni Morza Północnego, natomiast część wschodnia zasila Morze Bałtyckie (Czerwona Woda, Pośna, Cedron).

Góry Stołowe zbudowane są przede wszystkim z osadów dna morskiego epoki kredy (ok. 90 mln lat temu). Brzeg morza znajdował się dość blisko – w miejscu dzisiejszych Gór Sowich. Rzeki przenosiły piasek i muł z łądu na dno morza, przez co wykształciło się wiele warstw osadów, które stopniowo pod wpływem różnych procesów zmieniły się w skały – piaskowce, mułowce i margle. W epokach oligocenu, miocenu i pliocenu doszło do powstania kilku powierzchni zrównania, które były wynoszone coraz wyżej przez ruchy górotwórcze. Stąd też można wyróżnić trzy poziomy: I (najstarszy, oligoceński, będący obecnie na wysokości 850–920 m n.p.m.), II (mioceniński, 500–800 m n.p.m.) i III, najmłodszy, plioceniński, 400–500 m n.p.m.). Ze względu na wyniesienie całych powierzchni zrównania Góry Stołowe są **górami płytowymi** – jedynymi takimi w Polsce. Północno-wschodnia krawędź płyty środkowej jest bardzo dobrze widoczna w postaci ogromnych progów nad Radkowiec i Broumovem. Najbardziej charakterystyczne dla tego obszaru są piaskowce – skały osadowe zbudowane z ziaren piasku o wielkości od 0,1 mm do 2 mm. Ze względu na zróżnicowanie warstw

osadów nie są to skały jednolite, co świetnie widać np. w rejonie Skalnych Grzybów (wycieczka nr 2 s. 54). Szczególną cechą stołowogórskich piaskowców jest cios – sieć naturalnych spękań – dzięki któremu skała przybiera formy podłużnych bloków w formie prostopadłościanów. W spękania wnika woda i wiatr, co skutkuje powstawaniem różnorodnych rzeźb skalnych.

Mułowce i margle powstały w głębszych poziomach osadów morskich, ze znacznie mniejszych drobin. Mułowce zbudowane są z cząsteczek pyłu od 0,01 mm do 0,1 mm, a margle z iłów mniejszych niż 0,01 mm. W tych drugich może też pojawić się węglan wapnia pochodzący ze skorup pradawnych morskich organizmów. Obie te skały tworzą stosunkowo cienkie warstwy, dzięki czemu są mało odporne

na erozję. Gdzieniedzie w Górach Stołowych występują też inne skały, np. granity w okolicach Kudowy-Zdroju czy łupki ilaste i zlepienie koło Pstrążnej.

Góry Stołowe są bardzo dobrze zagospodarowane turystycznie. Park Narodowy Gór Stołowych utrzymuje gęstą sieć szlaków pieszych i dróg leśnych. Przy ścieżkach liczne są wiatki turystyczne. Ze względu na ochronę przyrody zabronione jest schodzenie ze znakowanych szlaków. Zabronione jest również biwakowanie. Schroniska górskie znajdują się w Pasterce i na Szczelińcu Wielkim. Pasma jest otoczone miejscowościami z bardzo rozbudowaną bazą noclegową. Przez główny płaskowyż biegnie droga wojewódzka nr 387 (Szosa Stu Zakrętów), która znacząco ułatwia dostęp do najciekawszych miejsc.

MACHOV

MACHOVSKA LHOTA

PASTERKA

KARLÓW

DARNKÓW

Broumovské stěny

Bukovina Kłodzka

Nouzin

Ostra Góra

Schronisko PTTK Na Szczelincu

Wawoz Prekietko

Błędne Skály

Jeżowice

Sawanna Pasterska

Szczeliniec Mały

Ściany

Klębek

Dziedzinec

Piekło

Rozdopie pod Kiełkowką

Lustrzana Góra

Piekło

Juczny Wialbiad

Rudna Góra

Czarna Kopa

Skalniak

Fort Karola

Mlynski Kamien

Opalone

Kociolek

Skat

Skowron

Wyniosła

Kociolek

Narożnik

Opalona

Wyniosła

Kociolek

Kopca Smerci

Skowron

Wyniosła

Kociolek

Starý drogowstaz

Opalona

Wyniosła

Kociolek

Starý drogowstaz

1

NAJWIĘKSZE ATRAKCJE GÓR STOŁOWYCH

A

POLANA YMCA

TRANZYT

B

BŁĘDNE SKAŁY

13,8 km

C

OSTRA GÓRA

700 m [640 m]

D

PASTERKA

5.30 h

E

SCHRONISKO NA SZCZELIŃCU

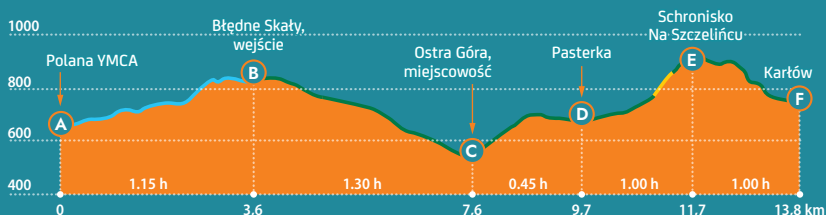

ŚREDNIA

F

KARŁÓW

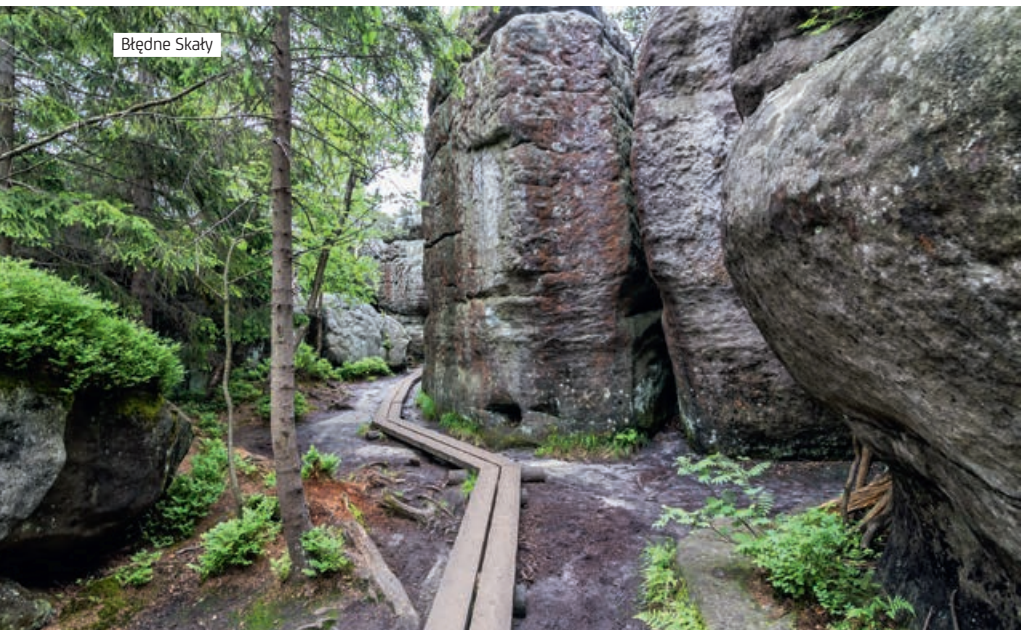
Pieszna wycieczka łącząca dwa najpopularniejsze turystycznie miejsca Gór Stołowych i jedno z największych atrakcji całej Ziemi Kłodzkiej. Przejście przez labirynt Błędnych Skał nie jest takie proste, jak mogłoby się wydawać. Po drodze czekają opuszczona wieś Ostra Góra oraz urocze schronisko Pasterka. Na koniec zdobywa się Szczeliniec Wielki – najwyższy szczyt całego pasma, z którego roztaczają się niesamowite widoki i gdzie również czekają skalne atrakcje.

Wycieczka rozpoczyna się na **A Polanie YMCA** (czyt. imka). Nazwa tego miejsca pochodzi od Związku Chrześcijańskiej Młodzieży Męskiej (ang. Young Men's Christian Association). Przez kilka lat po II wojnie światowej „imciarze” prowadzili tu obóz i akcje wakacyjne, które miały popularyzować sport i turystykę. Obozowisko w tym miejscu istniało już wcześniej, wykorzystywała je bowiem niemiecka Służba Pracy Rzeszy (Reichsarbeitsdienst). Działalność YMCA została zakazana przez komunistyczne władze PRL, a ślady po dawnej bazie zniknęły. Obecnie również trudno nazwać to miejsce polaną, w 2019 r. przekształcono je bowiem na brukowany parking dla odwiedzających Błędnę Skatę (parking dolny). Trasa rozpoczyna się na lewo od drogi wjazdowej na górę, szlakiem

niebieskim – najpierw wznoszącym się dość łagodnie, w drugiej części natomiast czeka strome podejście. Ostatni odcinek to podejście wzdłuż szosy. W sezonie turystycznym należy uważać na ruch samochodowy. Przy parkingu znajduje się toaleta (zamknięta poza sezonem). Szlak czerwony doprowadza pod wejście do labiryntu.

B Błędnę Skatę to zdecydowanie jedna z największych atrakcji całych Sudetów. Należy o tym pamiętać, zwłaszcza gdy wybieramy się w pogodne wakacyjne dni, należy też do najbardziej zatłoczonych miejsc Gór Stołowych. Na wycieczkę wówczas najlepiej udać się wcześniej rano lub późnym popołudniem. Za wejście na trasę turystyczną jest pobierana opłata 12 zł (ulg. 6 zł). Przejście rozpoczyna się od punktu widokowego, z którego przy

LEGENDA O BŁĘDNYCH SKAŁACH

1

NAJWIĘKSZE ATRAKCJE GÓR STOŁOWYCH

Dawno, dawno temu, w miejscu dzisiejszych Błędných Skal stała piękna, wyniosła góra. Gładki, potężny masyw piaskowca wyraźnie odcinał się na tle lasów oraz innych wzniesień, więc okoliczni mieszkańcy właśnie tutaj składali ofiary i odprawiali rytuały ku czci rozmaitych bóstw i bożków. Po swoje ofiary aż spod Śnieżki przybywał również Liczyrzepa, obdarzając mieszkańców z okolicznych wsi takimi taskami i kłótwami, na jakie w oczach Karkonosza zasłużyli. Ludzie lękali się go, wiedzieli, że to od jego kaprysów zależy ich dole i niedole.

Jednej wiosny, kiedy w góry powoli wracało życie, śniegi topniały, drzewa się zieleniły, a na rozległych łąkach porośniętych soczystą trawą spokojnie pasło się bydło, Duch Gór zjawił się jak zawsze odebrać swoje należności. Zdziwił się niepomiernie, gdy na ołtarzu zamiast owoców i ofiar ze zwierząt ujrzał jedynie dwie skrzyżowane deski. Liczyrzepa postanowił osobiście sprawdzić, kto sobie z niego tak zakpił.

Jak się okazało, zapanowały zupełnie nowe obyczaje. Stało się to w niedzielę po pierwszej pełni tej wiosny. Ludzie znów przybywali na ofiarną górę, jednak nikt nie czcił pradawnych bóstw. Obrzędy i modły wzywały jakiegoś zmartwychwstałego, kapłan nie zająknął się nawet o żadnym z bogów, którzy do tej pory roztaczali nad mieszkańcami panowanie i opiekę. Duch Gór przybrał postać człowieka, by przyjrzeć się temu wszystkiemu z bliska.

Kiedy wkroczył między tłum, ksiądz uniósł wysoko krzyż, a ludzie ukłękli. I tylko Liczyrzepa stał wyprostowany i zdeorientowany. Gdy kapłan to zauważył, zbeształ nieznanego i nakazał, by ten padł na twarz przed prawdziwą wiarą. Wtedy Duch Gór wrócił do swojej zwyczajowej formy. Wszyscy go rozpoznali, jednak nikt się nie bał, nikt nie okazał Karkonoszowi szacunku. W kierunku starego boga poleciały drwiny i wyzwiśka, a kapłan z wyższością oznajmił, że nikt nie wierzy w moc Liczyrzepy, a nowy bóg ich obroni i zapewni im dostatek.

W tym momencie Duch Gór wybuchł straszliwym gniewem. Całe wzniesienie zatrzęśło się w posadach, twarda, lita skała popękła, ziemię poprzecinały szczeliny, a słońce całkowicie przestonity burzowe chmury i pył rozbijanego na kawałeczki szczytu. Ludzie ginęli, przygnieci głazami, spadali w otchłań przepaści. Wszystko się zmieniło, nie było już wspaniałej, gładkiej góry. Skały przypominały różne przedmioty i zwierzęta. Pomimo długiego błędzenia w poszukiwaniu wyjścia nie wszystkim udało się odnaleźć drogę do domu.

I ponoć do dziś kto nie odda władcy gór należnego szacunku, ten nie wyjdzie cało z labiryntu.

dobrych warunkach można dojrzeć Karkonosze daleko na horyzoncie, a przed nimi płaskowyzę czeskiej części Gór Stołowych – skalne miasta koło Teplicy i Adršpachu oraz Ostaš koto Policy nad Metują. Nicco bardziej na prawo widać wyraźnie zarysowane szczyty Gór Kamiennych. Atrakcją Błędných Skal są liczne formy skalne o ciekawych kształtach. Przy punkcie widokowym mija

się **Skalne Siodło**, nieco dalej **Stołowy Głaz** i **Dinozaura**. Powstały one w wyniku tysięcy lat erozji – niszczenia przez wodę i wiatr. Tam, gdzie piaskowcowa skała spękana jest bardziej, procesy te przebiegały znacznie szybciej i efektywniej, tworząc niecodzienne kształty. W kilku miejscach można natknąć się na skalne grzyby, których dolna część jest zdecydowanie

mniejsza niż kapelusze na górze. Wietrznie piaskowca ciosowego doprowadziło również do powstania licznych zaułków i pasaży pomiędzy skałami. Tajemnicze przejścia tworzą magiczną atmosferę, co wykorzystywali filmowcy – kręcono tutaj filmy takie jak *Przyjaciel wesółego diabła* czy hollywoodzki przebój *Opowieści z Narnii: Księżę Kaspian*. Cały obszar obejmuje ponad 20 ha. Zanim naukowcy wyjaśnili, jak powstało to niezwykle miejsce, ludzie tłumaczyli sobie to różnorakimi legendami, najczęściej ich bohaterem był legendarny Duch Gór, znany też jako Liczyrzepa albo Karkonosz.

Po przejściu Błędných Skał należy kierować się w dół szlakiem zielonym i czerwonym. W czasie zejścia można podziwiać cel wycieczki – Szczeliniec Wielki oddalony jest o kilka kilometrów. Po dotarciu do drogi leśnej szlaki się rozchodzą, trasa wycieczki prowadzi dalej w lewo szlakiem zielonym w stronę granicy państwowej. Góra, na której znajduje się labirynt skalny, po czesku nazywa się Bor i jest znanym rejonem wspinaczkowym, szczególnie popularnym wśród miłośników boulderingu – wspinaczki na wielkie głazy. Po czeskiej stronie nie ma parku narodowego i tak surowych ograniczeń w uprawianiu sportów górskich. Wędrując dalej, należy zachować ostrożność, szlak bowiem nagłe opuszcza szeroki trakt i prowadzi w dół, przecinając Machowską Drogę – szosę z Karłowa do Machova. Dawniej była to jedna z ważniejszych dróg, dziś ma znaczenie jedynie lokalne i turystyczne. Szlak prowadzi przez opuszczoną wieś Ostra Góra (czes. *Nouzín*).

C Ostra Góra to jedna z miejscowości tzw. Czeskiego Zakątka, rejonu, który dawniej znajdował się po niemieckiej stronie granicy, jednak wioski były w dużej mierze

zamieszkałe przez Czechów, potomków uchodźców religijnych z cesarstwa Habsburgów (zob. s. 213). Założona prawdopodobnie u schyłku średniowiecza, osada dawniej nosiła nazwę czeską nazwę *Nouzín*, co niemieczono później na *Nausseney*. Nazwa ponoć odnosiła się do tutejszej biedoty – po czesku słowo *nouze* oznacza potrzebę lub nędzę. Jeszcze na początku XX w. było tutaj 55 domów i ok. 200 mieszkańców. Po II wojnie światowej i przymusowych wysiedleniach wieś zanikła. W młodych lasach można zauważyć pozostałości po budynkach ulokowanych dawniej wzdłuż drogi i ścieżki. Przy zielonym szlaku zachowała się mała dzwonnica, w pobliżu stały również szkoła i młyn. Nie było tutaj natomiast kościoła. Po wojnie wioska nie została zasiedlona ze względu na bliskość granicy państwowej, która przez kilka lat była praktycznie zamknięta. Jedynymi zabudowaniami miejscowości pozostał ośrodek szkoleniowy piechoty górskiej w miejscu dawnego niemieckiego obozowiska.

Trasa wycieczki prowadzi dalej zielonym szlakiem, najpierw w kierunku przejścia granicznego, a następnie skręca w prawo, na starą drogę do Pasterki. Na stosunkowo krótkim odcinku trzeba pokonać prawie 200 m przewyższenia, na płycach Gór Stołowych Pasterka jest bowiem położona „piętro wyżej” niż Ostra Góra. Po wyjściu z lasu rozpościerają się szerokie łąki, przez wieki używane za pastwiska, stąd obecna nazwa wsi u podnóża Szczelińca (czescy osadnicy nazwali ją *Pastyřkov*, a następnie *Pasterkov*). Na końcu wsi znajduje się schronisko PTTK (zob. s. 72).

D Pasterka dawniej była jedną z największych miejscowości w Górach Stołowych. Na nabożeństwa przychodzili tutaj ludzie z Ostrej Góry i Karłowa, gdzie nie było świątyni. Przed II wojną światową

Szczeliniec widziany z Pasterki

wieś miała kilkuset mieszkańców i była popularnym letniskiem. Po wojnie nie została w pełni zasiedlona ze względu na bliskość granicy. Dzisiaj na stałe w Pasterce mieszka ok. 30 osób. Zachowało się kilka budynków reprezentujących dawną typową architekturę sudecką. Najistotniejszym zabytkiem jest kościół św. Jana Chrzciciela z końca XVIII w. W fasadę wmurowano prostą tablicę erekcyjną, upamiętniającą ufundowanie świątyni w 1786 r. Na cmentarzu przy kościele zachowało się wiele starych nagrobków. Przy drodze w dolnej części wsi stoi głaz, który niegdyś upamiętniał 35-lecie PRL oraz powrót na „prastare ziemie piastowskie” (tablicę zdemontowano). Nad wsią,

u stóp Szczelińca Małego, znajdowała się tzw. bateria nad Pasterką – niewielkie fortyfikacje ziemne utworzone pod koniec XVIII w. Do dziś zachowały się jedynie słabo czytelne wały.

Dalej należy podążać drogą przez wioskę w stronę Szczelińca za znakami żółtymi. Na końcu miejscowości żółty szlak schodzi z szosy i prowadzi kawałek lasem, po czym ponownie przekracza jezdnię pod samym

NA SKRÓTY

Z Pasterki można dojść bezpośrednio do Kartowa szlakiem zielonym, omijając Szczeliniec Wielki.

stokiem Szczelińca. Tutaj rozpoczyna się dość forsowne podejście po gładzach. Ścieżka dochodzi do przełęczy między Szczelińcami, którą prowadzą schody z Karłowa na szczyt (nimi też prowadzi dalsza trasa). Schody wejściowe to zastuga sotysa Karłowa i pierwszego przewodnika po Szczelińcu – Franza Pabla. Już na początku XIX w. coraz więcej osób chciało odwiedzić górę słynącą z pięknych widoków oraz fantastycznych form skalnych. Gośćmi byli przede wszystkim kuracjusze z pobliskich uzdrowisk, ale również oficerowie badający możliwości ufortyfikowania terenu. Szczyt w asyście Pabla zdobyli też dwaj królowie Prus – Fryderyk Wilhelm II i Fryderyk Wilhelm III. Ten ostatni w 1813 r. nadał swojemu przewodnikowi królewski patent na

oprowadzanie po Szczelińcu i pobieranie za to opłat. Wiele osób uznaje to za pierwszą na świecie państwową licencję przewodnika górskiego. Dzisiejsi przewodnicy sudeccy również uważają się za jego spadkobierców. W szczytowym okresie wchodzi na górę nawet 4–5 razy dziennie!

Przy schodach widoczne są ogromne bloki skalne, budujące rozległy szczyt. Stopniowo się odchylają i sam płaskowyż z biegiem czasu będzie się robił coraz węższy. Dzieje się tak, ponieważ woda powoli rozpuszcza wapienne spoiwo skał (tzw. sufozja), przez co wystające wysoko piaskowce ciosowe tracą stabilne oparcie i osuwają się coraz niżej lub przewracają. Stopnie doprowadzają do północnej krawędzi Szczelińca. Rozpościera się

WIDOK ZE SZCELIIŃCA WIELKIEGO

Ještěd

Černá hora

Liščí hora

Světlá

Zadní planina

Luční hora

stąd jedna z najpiękniejszych panoram w Sudetach. W pogodne dni można dojrzeć Karkonosze ze Śnieżką (1603 m n.p.m.). Na prawo od nich ciągną się wzniesienia Rudaw Janowickich, Gór Kamiennych i Gór Sowich. Widać stąd część Górn Stołowych z charakterystyczną kulminacją Koruny, a także miejscowości – najbliższą są zabudowania Pasterki, na prawo od Koruny wieś Bożanov, a za nią dalej w głębi miasto Broumov. Z tarasów przed schroniskiem szczególnie pięknie prezentują się zachody słońca.

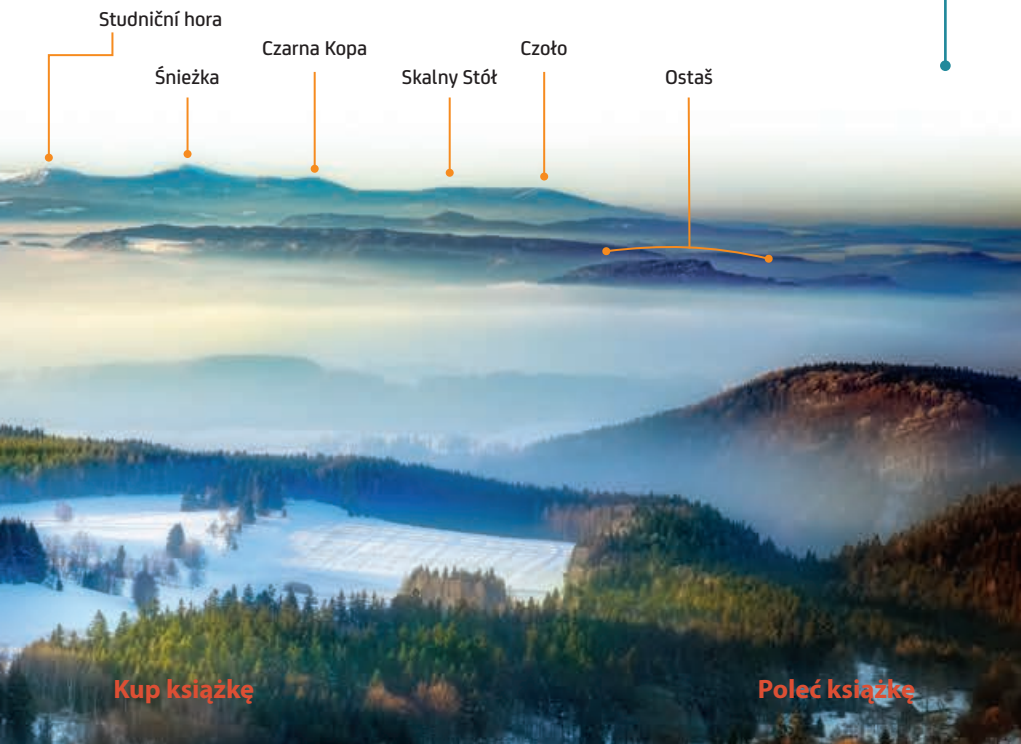
E Schronisko PTTK Na Szczelińcu to jedno z najpopularniejszych schronisk w całych polskich górach, pomimo faktu, że nie prowadzi do niego żadna kolejka ani nawet droga jezdna (drugim takim

SZCZELINIEC WIELKI, CZYLI HEJSZOWINA

Inna nazwa najwyższego wierzchołka Gór Stołowych to Hejszowina. Jest to kalka czechkiej nazwy *Hejšovina*, która powstała prawdopodobnie od niemieckiego określenia *Heuscheuer*.

jest tatrzańskie schronisko w Dolinie Pięciu Stawów). W 1845 r. staraniem Franza Pabla wybudowano tutaj „Szwajcarę” – obiekt w stylu alpejskim z charakterystycznym balkonem dookoła oraz dachem o niewielkim nachyleniu. Rosnąca popularność tego miejsca wymusiła wzniesienie drugiego budynku,

Studniční hora

Śnieżka

Czarna Kopa

Skalny Stół

Czoło

Ostaš

Kup książkę

Poleć książkę

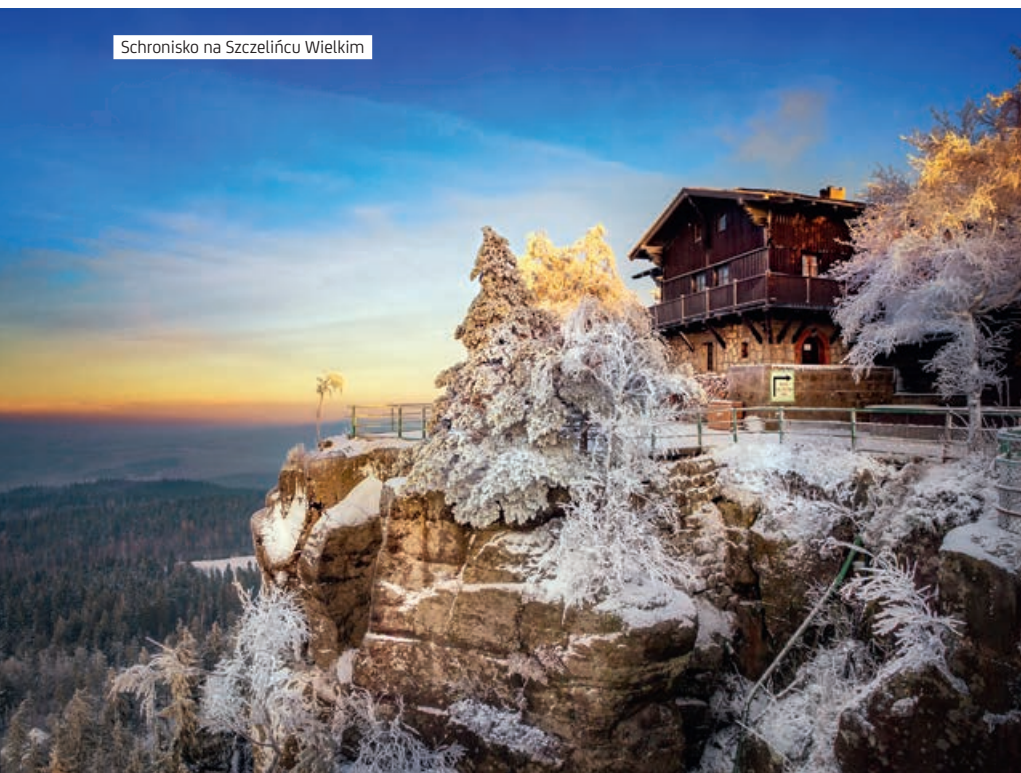
przeznaczonego na bufet. Pomędzy nimi później powstał łącznik i obecnie stanowią jedną całość.

Za schroniskiem znajduje się wejście na trasę turystyczną po szczycie. Ta część parku narodowego jest płatna 12 zł (ulg. 6 zł), ale zdecydowanie warta zobaczenia. Można również zejść schodami wejściowymi od razu do Karłowa. Po przejściu kas trasa prowadzi na najwyższy punkt Szczelińca Wielkiego i całych Gór Stołowych – tron Ducha Gór (919, a według innych pomiarów nawet 921 m n.p.m.). To niezwykle miejsce oczywiście także doczekało się

legend, których bohaterem jest władca Sudetów, Karkonosz.

Z najwyższego punktu Gór Stołowych roztacza się panoramiczny widok. Oprócz widzianych spod schroniska Karkonoszy czy Gór Sowich można stąd dojrzeć również Góry Bardzkie i Góry Złote na wschodzie, najwyższy szczyt Ziemi Kłodzkiej – Śnieżnik (1425 m n.p.m.) – na południowym wschodzie i wyjątkowe grzbiety Gór Orlickich na południu. Z tarasu widać także ciekawe formy skalne – Głową Smoka oraz Księżniczkę Emilkę w ślubnej sukni (choć według niektórych jest to małe kaczątko).

Schronisko na Szczelińcu Wielkim

Po zejściu z tronu, przy schodach w stronę Piekła, można zobaczyć Wielbłąda, a na jego garbie... Żółwia. Dalsza trasa prowadzi do Piekietka, mija się jedną z najbardziej znanych skałek Szczelińca, **Małpoluda** wpatrzonego w dal. Długie schody wprowadzają do **Diabelskiej Kuchni**, ciemniej, chłodnej i wilgotnej szczeliny. Ze względu na tutejsze warunki śnieg nierzadko utrzymuje się nawet do końca czerwca. Warto zwrócić uwagę na charakterystyczne okrągłe otwory, przypominające nieco bąble. To tzw. kawermy. Miliony lat temu w pradawnym morzu z rozkładających się szczątków organicznych unosił się metan, który nie zawsze był w stanie się wydostać przez gęste warstwy osadzające się na dnie. Gaz wydostał się zatem dopiero wtedy, kiedy powstały tutejsze szczeliny (niektóre z bąbli są dokładnie

naprzeciwko siebie). Dalej przez Alkowę przechodzi się do **Piekietka**. To największa rozpadlina na Szczelińcu. Jej głębokość wynosi ok. 25 m. Badania wskazują, że północna (odchylona od pionu) ściana odsuwa się z prędkością 1,5 mm rocznie. Odpowiedzialna za to jest wspomnianą wcześniej sufozja. Przechodząc dalej, warto na chwilę się odwrócić i spojrzeć ponad schody, niektórzy dopatrują się tam głowy diabła, inni z kolei widzą obserwującego turystów Ducha Gór... Tunelik, zwany Czyścem, wyprowadza na punkt widokowy **Niebo**. Widać z niego m.in. miasto Radków, a za nim Góry Suche i Góry Sowie. Dalej przy trasie zwiedzania leży **Kotyska** – głaz ważący ponad 20 ton. Pomimo takiej masy można wprawić go w ruch. Wystarczy podeprzeć go od strony tabliczki z nazwą. Jest to przykład

LEGENDA O SZCZELIŃCU WIELKIM

Dawno, dawno temu, w miejscu góry stał ogromny i piękny zamek. Jego władczynią była królowna o imieniu Emilia, stynąca z urody, dobroci i mądrości. Duch Gór podczas wędrówek po swoim górskim królestwie wielokrotnie zaglądał również na zamek. Od dawna podkochiwał się w królownie i czynił umizgi, aby nakłonić ją do zaślubin. Jednak Emilia wciąż odmawiała. Karkonosz znany był z kapryśków i nieprzewidywalnego charakteru, ponadto nie grzeszył urodą. Pomimo wielu prób księżniczka nie uległa, a Duch Gór wracał w Karkonosze, a swoje niezadowolenie wyrażał, ciskając piorunami i wywołując burze.

Pewnego dnia w okolicie zawędrowała wielka karawana ze wschodu. Były w niej egzotyczne zwierzęta, jak wielbłądy, matpy czy słonie. Prowadził ją piękny i bogaty kupiec. Bardzo spodobał się Emilii, a on odwzajemniał jej uczucie. Podjęli decyzję o rychłym ślubie. Wszystko było przygotowane na uroczystość, zamek pięknie przystrojony, a zwierzęta z karawany bawili licznych gości. Młoda para już złożyła przysięgi i pocałunkiem miała przypieczętować wieczną miłość, kiedy po raz kolejny przybył Duch Gór. Kiedy zobaczył, że jego ukochana woli innego, ogromnie się wściekł i, używając całej swojej mocy, zamienił wszystko w kamień. Cały zamek, goście weselni oraz egzotyczne zwierzęta pozostały w bezruchu na zawsze. Skałami stali się też księżniczka Emilia i piękny kupiec. Kiedy gniew Karkonosza ustał, w jego sercu pojawił się wstyd z powodu swojego zachowania. Postanowił osobiście strzec spokoju skamieniałych stworzeń i na szczycie góry postawił swój tron. Spacerując dziś po Szczelińcu, nadal można spotkać słonia, wielbłąda, a nawet zakochaną parę w momencie pocałunku.

Kup książkę

Poleć książkę

chybotka – skały ze środkiem umiejscowionym tak, że z pomocą niewielkiej siły można poruszyć całością. Obok znajduje się **Dzwoniący Kamień** – po uderzeniu dłonią w miejsce wskazane strzałką usłyszymy dźwięk inny niż przy uderzeniu w pozostałe skały. Wewnątrz tego głazu znajduje się bowiem pusta przestrzeń, prawdopodobnie bąbel gazu. Ścieżka prowadzi dalej małym labiryntem, który jest zakończony ciasnym wyjściem. Rozglądając się dookoła, można zobaczyć Kwokę (choć niektórym przypomina bardziej wylegającą się fokę), a nieco dalej Dziuplę – jeden z najlepszych przykładów kawerny. W pobliżu schodów zejściowych pojawiają się kolejne atrakcje – **Koński łeb** i **Stoń**. Po prawej stronie za staniem można dojrzeć dwie skały przypominające głowy. Jest to scena pocałunku księżniczki i kupca. Przed zejściem warto zajrzeć jeszcze na tarasy południowe, skąd roztacza się widok na Masyw Śnieżnika, Góry Złote, Góry Bardzkie, Góry Orlickie oraz pobliski

płatkowiż Skalniaka, na końcu którego znajdują się Błędne Skały. Schody zejściowe są jednokierunkowe i prowadzą w stronę deptaku w Kartowie.

F Kartów to niewielka wioska u stóp Szczelińca. Dawna niemiecka nazwa to *Carlsberg* (pol. Góra Karola) i odnosiła się do cesarza Karola VI, który nakazał założenie osady na początku XVIII w. Najstarszym budynkiem jest tutaj dawna poczta, obecnie sklep przy głównej ulicy. Jest to popularne miejsce wypadowe na najwyższy szczyt Gór Stołowych, tutaj też na turystów czekają stragany z pamiątkami czy atrakcje dla dzieci, jak na przykład park dinozaurów. Działają także kilka obiektów noclegowych oraz duże parkingi. W sezonie letnim do Kartowa jeżdżą autobusy z Kudowy, uruchamiane są również połączenia dalekobieżne (głównie z Wrocławia). Do punktu początkowego można wrócić także pieszo zielonym szlakiem przez Lisią Przetęcz (ok. 1 godz. 15 min).

DOJAZD I PARKING

Do parkingu na polanie YMCA i Kartowa prowadzi droga wojewódzka nr 387 od Kudowy lub Radkowa. Parking przy drodze jest bezpłatny. Pod same Błędne Skały można dojechać samochodem (wjazdy wahadłowo o pełnych godzinach, zjazdy o północy); wjazd płatny 30 zł). W Kartowie parkingi są płatne. W sezonie letnim do Kartowa i pod Błędne Skały jeżdżą autobusy z Kudowy, uruchamiane są również połączenia dalekobieżne (głównie z Wrocławia).

WYŻYWIENIE

W czasie wycieczki można się posilić w schroniskach Pasterka i Na Szczelińcu oraz w restauracji Pasterkowa, którą mija się po drodze. Kilka lokali gastronomicznych i sklep znajduje się w Kartowie.

NOCLEGI

Na trasie wycieczki mamy do dyspozycji dwa schroniska górskie.

- **Schronisko PTTK Pasterka**, www.przystenekpasterka.pl, tel. 574 940 166.
- **Schronisko PTTK Na Szczelińcu**, www.naszczelincu.pl, tel. 74 871 21 93.

15 ZŁOTY STOK

Miasto położone już poza Ziemią Kłodzką, jednak historycznie, kulturowo i gospodarczo bardzo blisko z nią związane. Leży na styku Gór Złotych i Przedgórze Sudeckiego. Pierwsze wzmianki o Złotym Stoku pochodzą z 1273 r. Tereny te należały wówczas do klasztoru Cystersów w pobliskim Kamieńcu Żąbkowickim. Otrzymali oni pozwolenie na prowadzenie pierwszych prac górniczych i już na początku XIV w. istniało tutaj kilka kopalń. W 1483 r. Złoty Stok otrzymał prawa wolnego miasta górniczego, a w XVI w. ulokowano tutaj mennicę i sąd górniczy. Do złotostockich hut zwożono urobek z mniejszych ośrodków (np. ze Srebrnej Góry), co świadczy o istotnej roli miasta dla całego śląskiego górnictwa. W tamtym okresie złotostockie kopalnie dawały od

50 do 100 kg złota rocznie. Wkrótce jednak złoża zaczęły się wyczerpywać, przez okolicę przetoczyła się wojna trzydziestoletnia, a na dodatek świat załota złoto z Ameryki Południowej. Podupadające górnictwo ożyło ponownie w XVIII r., kiedy zaczęto eksploatować rudy arsenowe. Złoty Stok stał się wówczas wiodącym producentem arsenu, co kontynuowano nawet po II wojnie światowej. W międzyczasie z surowca zgromadzonego na hałdach rozpoczęto pozyskiwanie złota nowoczesnymi metodami. Od połowy XIX w. rosło znaczenie przemysłowego rodu Güttlerów. Pierwotnie posiadali oni fabrykę prochu w pobliskim Mąkolnie, później przejęli kopalnię i zajęli się ich modernizacją. Stali się również dobrodziejami samego miasta. Z ich rąk po II wojnie światowej polska administracja przejęła kierowanie kopalnią. 1 kwietnia 1960 r. kopalnia zakończyła działalność. Szacuje

się, że w ciągu 700 lat wydobyto tutaj ok. 12 ton złota i 126 tys. ton arseniku.

KOPALNIA ZŁOTA

Po zakończeniu wydobycia i likwidacji kopalni dawne sztolnie przez kilkanaście lat stały puste. Dopiero w latach 90. XX w. lokalny samorząd postanowił zrobić z nich atrakcję. Tak powstała pierwsza podziemna trasa turystyczna. Po paru latach większość udziałów w kopalni przejęła Elżbieta Szumska, jednocześnie podejmując duże inwestycje. Obecnie jest to jedna z wizytówek regionu. Na terenie kopalni znajdują się także restauracje, sklepiki z pamiątkami i atrakcje dla dzieci. Podstawowa trasa turystyczna obejmuje wejście do sztolni Gertruda i przejście tzw. chodnikiem Śmierci oraz zwiedzanie sztolni Czarnej Górnej. W czasie półtoragodzinnej wizyty turyści mają okazję zapoznać się z historią wydobycia i sztuką górniczą, ale nie są to jedynie suche informacje. Kilka miejsc zostało urządzonych tak, aby zaciekawić także najmłodszych turystów, np. zorganizowano laboratorium alchemika czy skarbiec. Zwiedzający uwielbiają Muzeum Przestróg, Uwąg i Apeli. To ściana sztolni, na której wieszane są tabliczki przywożone z całego kraju. Wiele z tych treści brzmi zabawnie, jak np. „Rolniku! Daj krowie, krowa da tobie” czy „Po skończonej pracy załóż majtki”. Gdzieś tam można natknąć się też na kopalnianego gнома. Chodnik Śmierci to miejsce, gdzie ponoć karano nieuczciwych górników, przymurowując ich do ściany. Ta makabryczna legenda prawdopodobnie jednak nie ma nic wspólnego z prawdą. Obecnie to miejsce zapewnia raczej pozytywne wrażenia, przede wszystkim za sprawą kilkumetrowej zjeżdżalni. Druga

część zwiedzania polega na przejściu przez dawny kamieniołom do sztolni Czarnej Górnej. Tam z kolei można podziwiać jedyny w Polsce podziemny wodospad. Na koniec wycieczki turystów czeka trzymetrowy przejazd tramwajem górniczym. Na specjalne zamówienie w kopalni można odbyć krótki spływ łódką o wdzięcznej nazwie „Titanic” po zalanych wyrobiskach.

Oprócz standardowej trasy zwiedzania do dyspozycji turystów jest również **Sztolnia Ochrowa**. W przeciwieństwie do podstawowej trasy ta jest trochę bardziej „dzika”. Dawny górniczy przodek przez wiele lat był wypełniony wodą. Nazwa sztolni pochodzi od zwierzeliny skał ze związkami żelaza – ochry. Unikatowy kolor może przypo- wodzić na myśl marsjańskie krajobrazy. W sztolni bije źródło wody arsenowej, której można spróbować przed wejściem.

W skład Kopalni Złota wchodzi również **Izba Pamięci i Historii Złotego Stoku** (wstęp wolny) oraz **Wystawa Mineratów** (wstęp darmowy z biletem na trasę turystyczną). W Izbie Pamięci prezentowane są przedmioty związane z historią górnictwa, takie jak dawne narzędzia czy stroje ceremonialne. Nie brakuje też rycin i planów tutejszych sztolni. Oprócz tego jest tu umieszczona bogata kolekcja pamiątek nawiązujących do Złotego Stoku. Wystawy są pieczołowicie zadbane i regularnie uzupełniane o nowe nabytki przez właścicielkę kopalni, Elżbietę Szumską, i pasjonata historii regionu, Piotra Romanowskiego.

KOPALNIA ZŁOTA ZŁOTY STOK

- www.kopalniazlota.pl
- ul. Złota 7
- IV–X codz. 9.00–18.00, XI–III codz. 9.00–17.00
- 24–30 zł

ŚREDNIOWIECZNA OSADA GÓRNICZA

Obok kopalni powstała osada prezentująca, w jaki sposób ludzie radzili sobie z różnymi ciężkimi pracami, zanim pojawiły się wyręczające ich maszyny. Można tu nie tylko podziwiać np. pracę koła młyńskiego czy kruszarki, ale także samemu sprawdzić się w obsłudze dawnych przyrządów, takich jak kariat czy koło deptakowe. Zbudowano tutaj nawet replikę czołgu zaprojektowanego przez Leonarda da Vinci. Nie jest to skansen, a więc większości eksponatów można dotykać czy do nich wejść.

ŚREDNIOWIECZNA OSADA GÓRNICZA

- ul. Złota 2
- www.kopalniazlota.pl
- IV–X 10.00–19.00,
XI–III 9.00–16.00
- 12–19 zł
- cały zespół kopalni złota można zwiedzać w pakiecie w ramach jednego biletu, szczegółowy cennik na stronie www.kopalniazlota.pl oraz www.parktechniki.pl

16 MIĘDZYLESIE

Najbardziej wysunięta na południe miasto Ziemi Kłodzkiej, położone nad Nysą Kłodzką, pomiędzy Masywem Śnieżnika a Górami Bystrzyckimi. Jest to jedna z najstarszych miejscowości regionu, co wynika z jej położenia przy ważnym trakcie handlowym biegnącym ze Śląska w stronę Czech, Moraw i dalej do Austrii. Prawa miejskie osada otrzymała prawdopodobnie już w drugiej połowie XIII w. Przez długi czas okolicą władała rodzina von Glaubitów

(znana również pod nazwiskiem Glubos), która swoją siedzibę miała na niedalekim zamku Szerba. Za ich panowania miasteczko się rozwijało, wybudowano kamek w pobliżu dzisiejszego rynku. Kres temu położyły wojny husyckie. W 1428 r. Międzylesie doszczętnie zniszczono. Jedyńą ocalałą budowlą była wieża zamkowa, od tego czasu nazywana czarną wieżą (jej nazwę wywodzi się zresztą od okopconych murów). Po stopniowym podniesieniu się z ruin na miasto spadła kolejna katastrofa w postaci wojny trzydziestoletniej. Po przejęciu władzy przez Prusy i okresie względnego spokoju Międzylesie zaczęło się rozwijać, stając się wkrótce ważnym ośrodkiem tkackim, powstały wówczas domy tkaczy, tzw. Siedmiu Braci. W XIX w. pojawiły się fabryki tekstylne, w mieście produkowano np. firanki.

Obecnie Międzylesie pełni ważną funkcję ze względu na tranzyt przebiegający drogą krajową nr 33 oraz linią kolejową do Republiki Czeskiej (jeżdżą nią m.in. pociągi relacji Wrocław–Praga).

W obrębie rynku nadal można dojrzeć średniowieczny układ, skupiony wokół głównej drogi biegnącej przez miasto. To wzdłuż niej uformował się wydłużony rynek i stoją tu najbardziej charakterystyczne obiekty. O tkackiej przeszłości miasta świadczą dwie (z siedmiu) zachowane chałupy tkaczy przy ul. Sobieskiego oraz budynek dawnych sukiennic (domu, w którym handlowano tkaninami) przy ul. Wojska Polskiego.

ZAMEK

Zamek to największy i najcenniejszy zabytek miasta. Pierwsza murowana warownia stała tutaj prawdopodobnie w XIII w., kiedy to Otton von Glaubitz podzielił swoje włości

między trzech synów – jeden z nich swoją siedzibą uczynił Międzyzlesie. Ta budowla została zniszczona w czasie wojen husyckich. Jedyne, co po niej pozostało, to czarna wieża, której elementy stały się bazą dla nowszej konstrukcji. Po odbudowie obiekt często zmieniał właścicieli, aż w roku 1534 r. nabyła go rodzina von Tschirnhausów. Ci w 1580 r. zaczęli przekształcać zamek na rezydencję w stylu renesansowym. Po wojnie trzydziestoletniej dwór przeszedł w ręce rodziny Althannów (rozpoczęto przebudowę w stylu barokowym). Dodano wówczas dwa skrzydła od strony zachodniej. Architektem kierującym pracami był Jacobo Carove, pracujący m.in. również przy kłodzkim kościele Jezuitów. W zamku zatrzymał się wracający spod Wiednia Jan III Sobieski. Pałac został rozszabrowany po II wojnie światowej, więc obecnie nie pozostało w nim wiele z oryginalnego wyposażenia. Dla odwiedzających dostępne są trasa

turystyczna oraz wejście na wieżę. W obiekcie trwają prace renowacyjne. W zamku działają również hotel i restauracja.

Zamek jest połączony galerią z **kościółem parafialnym Bożego Ciała**. W barokowym wystroju świątyni warto zwrócić na niecodzienną ambonę w kształcie łodzi. Kościół jest również w posiadaniu kopii **Madonny Sobieskich**. Oryginalny obraz papież Innocenty XI miał podarować królowi Janowi w podziękowaniu za wiktorie wiedeńską, a następnie królowa Marysieńka ofiarowała go międzyzleskiej parafii w trakcie pobytu. Od 1953 r. malowidło można podziwiać we wrocławskiej archikatedrze na Ostrowie Tumskim.

ZAMEK MIĘDZYZLESIE

- plac Wolności 42
- www.zamekmiedzyzlesie.pl
- IV–X codz. 12.00–19.00
- 12–15 zł, wejście na wieżę 10 zł

PROGRAM PARTNERSKI

— GRUPY HELION —

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA
Helion

trek&travel to przewodnik, dzięki któremu poznasz najpiękniejsze górskie trasy oraz odkryjesz najciekawsze atrakcje regionu. Mapy, profile wysokości, panoramy i szczegółowe informacje pomogą odpowiednio przygotować się do wędrowki, a bogate opisy krajoznawcze oraz propozycje miejsc wartych odwiedzenia przybliżą historię, kulturę i zabytki odwiedzanego obszaru. Niezależnie od tego, czy planujesz samotną wyprawę, czy wakacje z dziećmi, w przewodniku **trek&travel** znajdziesz wszystko, co potrzeba, aby wyjazd w góry był udany i pełen atrakcji.

Ziemia Kłodzka to kraina pełna różnorodnych atrakcji. W pamięci na długo zostaną zachwycające widoki ze Szczelińca i Śnieżnika oraz wędrowki po bajkowym labiryncie Błędných Skal, fantastycznym lesie Skalnych Grzybów czy czeskich Skalnych Miastach w Adršpachu i Teplicach. Ciekawe zabytki, jak twierdza srebrnogórska, barokowa bazylika w Wambierzycach, kopalnia złota w Złotym Stoku i tajemniczy kompleks podziemi w Górach Sowich, przybliżą historię regionu. Siły zregenerować można w licznych uzdrowiskach.

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900

0 601 339900

 Bezdroża

Sprawdź najnowsze promocje:
• <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane:
• <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
• <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuski 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ebook dostępny na:

ebookpoint

ISBN 978-83-283-7388-4

49,90 zł

9 788328 373884